

Menteni, ami menthető

Nem alkotja meg a szerzői jogokat sértő ajánlását az Európai Bizottság

Az alkotói világ hatalmas felzúdulását váltotta ki az elmúlt hónapokban az az európai uniós bizottsági ajánlás-tervezet, amely lényegében megszüntette volna az üres hordozók után járó jogdíjat. Európa-szerte számtalan szerzői, előadói jogvédő szervezet, művészeti szakszervezet emelte fel hangját a készülő intézkedés ellen, amelynek tartalma a rajta munkálkodók elejtett nyilatkozataiban került nyilvánosságra. A tervezet sorsáról és esetleges hatásairól dr. Gyimesi Lászlót, az Előadóművészi Jogvédő Iroda és a Művészeti Szakszervezetek Szövetségének elnökét kérdeztük.

A jelek szerint sikerült megakadályozni, hogy az Európai Bizottság érvénybe léptesse azt az ajánlást, amelyben többek között eltörölte volna az üres hordozók után a szerzőknek, előadóknak és más jogosultaknak járó jogdíjat – mondta el lapunknak Gyimesi László, aki hozzátette: ezt egyfajta kárpótlásként kapják azok, akik részt vesznek valamilyen, sokszorosításra alkalmas, művészi alkotás létrehozásában. Az Európai Unió több mint húsz tagállamában a kereskedelembe került üres hordozók (pl. CD, DVD, VHS-vagy magnókazetta), vagy a rögzítő eszköz árából bizonyos százalék az alkotók, előadók közös jogkezelő szervezetéhez kerül. Ez a jogdíj egyfajta kompenzáció, hiszen ezeket az üres hordozókat jellemzően azért vásárolják, hogy valamilyen, a szerzői jog által védett alkotást, felvételt másoljanak rájuk. Amint Gyimesi László elmondta, nem csak a tervezet tartalma, de az Európai Bizottság eljárása is felbőszítette az érintetteket, akik csak elejtett nyilatkozatokból értesülhettek a várható intézkedésről, melynek háttérben valószínűleg európai szintű politikai és gazdasági érdekek állnak. A tiltakozásoknak az unió tagországainak kulturális miniszterei számára szervezett december eleji találkozó vetett véget, amelyen a francia kultuszminiszter határozottan felemelte hangját az eljárás és az ajánlás-tervezet eddig nyilvánosság-ra került részletei ellen.

– Mivel az informatikai ipar részesedését csökkenti a szerzőknek, előadóknak kifizetett jogdíj, ami miatt termékeik drágábbá válnak, érthető, hogy ebben a nyers, érdekalapú harcban megpróbálják kiszorítani az alkotókat a bevételből. Az a szokatlan határozottság azonban, amellyel az Európai Bizottság érdekelt szervezeti egysége ennek a lobbinak a fellépését fogadta, legalábbis meglepő volt – mondta Gyimesi, akinek szavaiból kiderült, hogy a bizottság a kezdeti tagadás után meglepő megoldást választott: elismerte, hogy az

alkotóknak joguk van ehhez a részesedéshez, s ennek „megerősítése” érdekében azt javasolta, a szerzők, előadók ne a közös jogkezelő szervezeteken keresztül, hanem személyesen gyakorolják ezt a jogot. Ez a gyakorlatban azt jelentette volna, hogy aki másolatot akar készíteni például egy énekes lemezéről, az, a világ bármely pontján éljen is, fel kell keresse a felvétel szerzőit, valamennyi előadóját, és személyesen tőlük kell, hogy megvásárolja a másolás jogát. – Ez elképesztően cinikus lépés volt a javaslat készítőinek részéről – mondta Gyimesi László, aki szerint ez az ajánlat, amellyel, hogy nyilvánvalóan lobbierőket képvisel, gyakorlatilag semmibe veszi a partnereket. Az egyedi engedélyezési jog mellett az Európai Bizottság illetékes azzal is érvelt, hogy az átalány-jellegű díj helyett az alkotói világ támaszkodjon a másolásvédelemre. – Ez szintén nevetséges javaslat, hiszen köztudott, hogy mára szinte iparágak álltak rá a védelmek feltörésére, és gyakorlatilag egyetlen védett lemez biztonságára sincs garancia – fűzte hozzá Gyimesi, aki kérdésünkre elmondta: az üres hordozókból a közös jogkezelő szervezetekhez kerülő százalékot az egyéni felosztás mellett többnyire szakmai támogatásra, kulturális célokra fordítják. Ettől próbálta megfosztani a lobbí a művészvilágot ezzel a blöffel, amely szakmai szemmel nézve nyilvánvaló képtelenség, a politikusok azonban könnyen elfogadják, mint alternatívát. A tagországok tizenhat érdek alapú, nemzetközi kulturális-, művészeti szervezete, a jogkezelők, a szakszervezetek egyre erősödő tiltakozása egy klasszikus versenyjogi gondolkodásból eredő tervezet ellen irányult, amely a jogdíjakat fölösleges adónak tekintette. Franciaország erőteljes fellépése ebben a kérdésben, amelyben a kulturális élet szereplői mindaddig szóhoz sem jutottak, meghatározónak bizonyult. – A franciák megteszik azt, amiről mi gyakran csak beszélünk: fogal-körömmel védelmezik kulturális érté-

keiket – tette hozzá Gyimesi László, aki arra is rámutatott, hogy az ajánlás-tervezet tartalma ellentétben állt az UNESCO kulturális kifejezés sokszínűségéről szóló egyezményével, amelyet 2005. októberében írtak alá az Európai Unió tagországai is, s amelynek ügyében szintén a fentiekhez hasonló, hosszadalmas elméleti viták után jutottak meg-egyezésre.

A francia kulturális miniszter fellépését a miniszterelnök december 14-én írt levele nyomatékosította. Ebben Dominique de Villepin, amellyel, hogy személyes találkozót kért José Manuel Barroso-tól, az Európai Bizottság elnökétől, kifejtette, hogy nem ért egyet a készülő ajánlással, amely, amellyel, hogy szemben áll az UNESCO-egyezménnyel olyan jogdíjat szüntetne meg, amelyet kulturális célokra fordítanak, és amely a kultúrpolitika szerves része. Barroso válasza egyértelmű volt a miniszterelnöki levélre: levette az Európai Bizottság ülésének napirendjéről az ajánlás-tervezetet, amelynek ügyében december 20-án döntöttek volna, és nem rendelkezett arról, hogy valaha is vizsgálja a megtárgyalandó pontok közé.

A magyar kormány reakciójáról Gyimesi László elmondta: a kulturális kabinet teljes mellszélességgel az ügy, a művészek mellé állt. – Ha a francia kormányfő nem lép, valószínűleg a legfelsőbb szintig mindenkit megkerestünk volna, akit csak lehet, beleértve Gyurcsány Ferenc miniszterelnököt és Kovács László EU-biztost is, ám erre már nem volt szükség – tette hozzá az elnök, aki ugyanakkor rámutatott arra, hogy Magyarország és a hozzá hasonló helyzetű új tagországok ilyenkor igen nehéz helyzetbe kerülnek, hiszen egy ilyen EB-ajánlást – annak ellenére, hogy a benne foglaltak nem kötelező érvényűek – bajosan utasíthat vissza az, aki maga más ügyekben, mint például a konvergencia program, a Bizottság támogatására és megértésére szorul.

Bilkei Éva